

УДК 930.85:341.16:001

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-2\(197\)-67-72](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-2(197)-67-72)

Близнюк Микола

Вакуленко Надія

Дебре Олексій

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0002-8339-4118>

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0002-1563-9873>

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0001-5174-6492>

ПЕДАГОГІЧНИЙ РАКУРС ЕТНОДИЗАЙНУ ЯК ВИДУ КОМПЛЕКСНОЇ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ ХУДОЖНЬО-ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

- A** *Універсальність національної культури, що інтегрує досягнення українського народу та має особливості гармонійного само-розвитку, вимагає такої соціокультурної організації суспільства, яка б сприяла системному духовно-культурному розвитку кожної особистості. Національна культура, маючи високий виховний й освітній потенціал, виступає потужним чинником гармонійного розвитку людини, її соціалізації, індивідуалізації, етнокультурної ідентифікації. Сама ж людина стає не лише творцем культури, а й водночас її творінням.*

Розглянуто етнографічний дизайн як феномен сучасної культури у контексті збереження і примноження елементів нематеріальної культурної спадщини, зокрема це стосується розвитку традиційних ремесел. Уточнено формулювання етнодизайну з педагогічного погляду як виду комплексної міждисциплінарної художньо-проектної діяльності, що синтезує в собі регіональні традиції художньо-матеріальної культури, сучасні гуманітарні, мистецькі та технічні знання, методи художнього проектування та технічного конструювання, спрямовується на створення етнокультурного предметного середовища, естетично оцінюваного як цілісне та гармонійне.

Ключові слова: педагогіка; етнодизайн; нематеріальна культурна спадщина; традиційні ремесла; художньо-проектна діяльність

- S** *Blyzniuk Mykola, Vakulenko Nadiia, Debre Oleksii. The pedagogical perspective of ethnographic design as a kind of complex interdisciplinary art project activities.*

The versatility of the national culture, which integrates the achievements of Ukrainian people and has the features of harmonious self-development, requires such a socio-cultural organization of society, which would contribute to the systematic spiritual and cultural development of each individual. National culture, having high educational and educational potential, acts as a powerful factor in the harmonious development of a person, its socialization, individualization, ethno-cultural identification. Every person himself becomes not only the creator of culture, but at the same time its creation.

The article deals with ethnographic design as a phenomenon of modern culture in the context of preservation and enhancement of the elements of the intangible cultural heritage, in particular, it concerns the development of traditional crafts. The wording of ethnographic design from the pedagogical point of view as a kind of complex interdisciplinary art-project activity is synthesized, which synthesizes regional traditions of artistic and material culture, modern humanitarian, artistic and technical knowledge, methods of artistic design and technical design, is aimed at creating an ethnocultural subject environment, aesthetically assessed as integral and harmonious.

Design based on ethnocultural motifs is a global trend. Recourse to the history, theory, and methodology of design in modern science is not uncommon. The ultimate goal of design, which is to form a harmonious subject environment that most fully meets the material and spiritual needs of man, encourages the need to understand design as an aesthetic expression of culture. Therefore, recourse to social activities related to the transformation of reality according to the laws of beauty is an urgent need of modern aesthetics, namely those of its applied properties, embodied in design, the speed and dynamism of which accelerates in unison with the development of society.

Key words: pedagogical; ethnographic design; intangible cultural heritage; traditional crafts; art-project activity

Близнюк Микола Миколайович, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри виробничо-інформаційних технологій та безпеки життєдіяльності, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, Україна

Blyzniuk Mykola, Doctor of Pedagogical Sciences, docent, Professor of the Department of Production and Information Technologies and Life Safety, Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine

E-mail: Blyzniuk@gmail.com

Вакуленко Надія Вікторівна, аспірантка кафедри виробничо-інформаційних технологій та безпеки життєдіяльності, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка; директорка, Всеукраїнський центр вишивки та килимарства, м. Решетилівка, Полтавська область, Україна

Vakulenko Nadiia, graduate student of the Department of Production and Information Technologies and Life Safety, Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University; Director of the All-Ukrainian Center for Embroidery and Carpet Making, Reshetylivka, Poltava region, Ukraine

E-mail: vakulenko_nadiya@ukr.net

Дебре Олексій Сергійович, аспірант кафедри виробничо-інформаційних технологій та безпеки життєдіяльності, асистент кафедри теорії й методики технологічної освіти, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, Україна

Debre Oleksii, graduate student of the Department of Production and Information Technologies and Life Safety, Assistant of the Department of Theory and Methods of Technological Education, Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine

E-mail: tokarmegatokar@gmail.com

Актуальність проблеми. Тенденцією сучасного пост-модерністського суспільства є звернення до культурно-історичних витоків. Історично знакові візерунки та орнаменти прикрашають убрання від іменитих модельєрів, предмети інтер'єру та меблі в різних державах. Окрім модних тенденцій, є й об'єктивні причини, за якими етнокультурні мотиви є актуальними для сучасного художньо-проектного простору. Це позначення екологічної безпеки продуктів харчування, необхідність підкреслити традиційну технологію їхнього виробництва; присутність своєрідного етнічного маркера для деяких промислових товарів, що несуть на собі відбиток національної своєрідності; дизайн-забезпечення продукції, пов'язаної з національною культурою; рекламно-інформаційний супровід туристичного бізнесу та оформлення національних культурно-масових заходів; а також необхідність створення іміджу держави на міжнародній арені (виставкові, економічні, культурні події).

Нематеріальна культурна спадщина, що передається від покоління до покоління, постійно відтворюється спільнотами та групами під впливом їхнього оточення, взаємодії з природою та їхньої історії формує в них почуття самобутності й наступності, сприяючи повазі до культурного різноманіття й творчості людини.

Стаття 1 Закону України «Про культуру» визначає поняття нематеріальної культурної спадщини як звичаї, форми показу та вираження, знання, навички, що передаються від покоління до покоління, постійно відтворюються спільнотами та групами під впливом їхнього досвіду, оточення, взаємодії з природою, історії та формують у них почуття самобутності та наступності, сприяючи таким чином повазі до культурного розмаїття і творчості людини [4]. Термін «нематеріальна культурна спадщина» проявляється, зокрема, у таких галузях: усних традиціях та формах вираження, зокрема в мові як носії нематеріальної культурної спадщини; виконавському мистецтві; звичаях, обрядах, святкуваннях; знаннях і практиці, що стосуються природи та всесвіту; традиційних ремеслах.

Зазначимо, що українські об'єкти нематеріальної історико-культурної культурної спадщини відображають

збережену етнокультурну самобутність етнорегіонів нашої країни: Буковини, Гуцульщини, Бойківщини, Покуття, Опілля, Закарпаття, Волині, Поділля, Слобожанщини тощо. Наявність збереженої автентики та її активніше використання може підвищити конкурентні переваги українських соціокультурних послуг на світовому ринку та зростання внутрішнього попиту. Одночасно такі процеси сприятимуть відродженню та збереженню етнокультурної самобутності представників усіх етногруп України та її нацменшин [5, с. 68].

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. У цьому контексті особливий інтерес становить творча художньо-проектна дизайнерська діяльність, яка ввійшла до списку престижних і затребуваних видів професійної діяльності, оскільки низкою поколінь творчих особистостей було продемонстровано можливості дизайну в організації повсякденного життя особистості, розвитку національних культур і масової культури сучасності загалом [18].

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Дизайн, створений на основі етнокультурних мотивів – світовий тренд. Звертання до історії, теорії й методології дизайну на теренах сучасної науки не є рідким явищем. Кінцева мета дизайну, яка полягає у формуванні гармонійного предметного середовища, що найповніше задовольняє матеріальні та духовні потреби людини, спонукає до необхідності усвідомлення дизайну як естетичного виразника культури. Тому звертання до суспільної діяльності, що пов'язана з перетворенням дійсності за законами краси, є нагальною потребою сучасної естетики, а саме тих її прикладних властивостей, що уособлюються в дизайні, швидкість і динамізм розвитку якого прискорюється в унісон з розвитком суспільства [2, с. 11].

Метою статті є розгляд етнографічного дизайну як феномену сучасної культури у контексті збереження і примноження елементів нематеріальної культурної спадщини, зокрема це стосується розвитку традиційних ремесел; уточнення формулювання етнотрипозиту з педагогічного погляду як виду комплексної міждисциплінарної художньо-проектної діяльності, що синтезує у собі

регіональні традиції художньо-матеріальної культури, сучасні гуманітарні, мистецькі та технічні знання, методи художнього проектування та технічного конструювання, спрямовується на створення етнокультурного предметного середовища, естетично оцінюваного як цілісне та гармонійне.

Викладення основного матеріалу. Глобалізаційні процеси представляються незворотними. В. Даниленко в дослідженні «Український дизайн крізь призму селянської та урбаністичної культури» доводить, що «невпевненою тенденцією є спроби деяких дизайнерів знаходити прояви національної ідентичності в дизайнерських творах», що «демонструє на сьогодні незадовільний професійний рівень дизайнерського втілення. Національна ідентичність зводиться переважно до поверхневого накладення форм селянського народного мистецтва і пов'язаних з ним образів на нові урбаністичні об'єкти за допомогою новітніх технологій. Такі приклади дають нам зразки графічного дизайну, вуличної реклами, інтер'єрного дизайну. Вони вказують українському дизайну не зовсім правильний шлях. <...> Український дизайн, який претендує на досягнення оновленої національної ідентичності, повинен базуватися на урбаністичній культурі українського» [3, с. 48].

«Кращі твори народного мистецтва вражають простою і лаконічністю, слугують прекрасними зразками використання звичайних, повсюдно поширених матеріалів», стає «воістину захоплюючими і приносять велике задоволення у подальшій творчій роботі, фундаментом якої стає традиційне національне мистецтво» [17, с. 3].

Термін «етнодизайн» (виник в Україні на зламі ХХ і ХХІ ст.) спочатку визначав міру засвоєння народних мотивів, тобто відповідну стилістику проектування та реалізації задуму. Як наслідок згасання народного мистецтва, його традиції стають своєрідною екзотикою, а згодом концепцією стилістичного напрямку [13, с. 127].

Етнодизайн вважається показником культурно-освітнього розвитку, побуту, функціонування будь-якої нації. Термін «етнодизайн» за своїм походженням є новим, сучасним, хоча за сутністю давнім. Найчастіше зустрічаємо термін «дизайн», який, як уже відзначалось, узагальнено означає мистецтво художнього проектування, проектне мислення, який виник на початку ХХ століття і тлумачився як інженерно-художнє та науково-організаційне розроблення матеріального середовища, проектна діяльність із розроблення промислових виробів із високими споживчими властивостями та естетичними якостями, формування гармонійно-предметного середовища житлової, виробничої та соціально-культурної галузі.

Сутність етнодизайну стає зрозумілою із формулювання поняття «етнос» істориком, географом і етнологом Л. Гумільовим. Етнос – природньо сформований у певному ландшафті колектив людей із оригінальним стереотипом поведінки, який існує як енергетична система (структура),

що протиставляє іншим таким колективам, виходячи із відчуття компліментарності [10, с. 141].

І. Розенсон із Санкт-Петербурга (університет культури і мистецтв) визначає «етнодизайн» або «фолк-дизайн» як інтуїтивний дизайн, що відповідає змістовим та естетичним характеристикам конкретної культури [9, с. 216].

Можна назвати невелику кількість імен, творче кредо яких входило в рамки визначення дефініцій етнодизайну, зокрема Л. Корницька, А. Бровченко, С. Мигаль, Р. Силко, В. Крижанівський. Автори сходяться на тому, що слово «етнодизайн» утворюється поєднанням двох слів – «етнічний» і «дизайн». Водночас, у словнику іншомовних слів знаходимо визначення: етнічний (народний) – такий, що належить якомусь народу, його культурі, традиціям [6], і «дизайн» визначається як комплексна науково-практична діяльність щодо формування гармонійного, естетично повноцінного середовища життєдіяльності людини і розроблення об'єктів матеріальної культури.

В. Тименко розглядає етнодизайн як комплексну міждисциплінарну художньо-проектну діяльність, що синтезує в собі регіональні традиції художньо-матеріальної культури, сучасні гуманітарні, мистецькі й технічні знання, методи художнього проектування і технічного конструювання та спрямовується на створення етнокультурного предметного середовища, естетично оцінюваного як цілісне, співмірне, гармонійне як пріоритетний метод етнометодології, що забезпечує розвиток практичного інтелекту учнівської молоді [14].

Етнодизайн, на думку Л. Корницької, – «це проектна діяльність зі створення сучасних форм матеріального середовища з використанням традиційних елементів культури певного етносу. Етнічний дизайн відповідає змістовим та естетичним характеристикам конкретної етнокультури, використовує національний колорит, характерний для традицій того чи іншого народу» [7]. У свою чергу, С. Мигаль трактує етнічний дизайн, як мистецьку течію, що виникла як альтернатива до технократизму сучасного життя і зумовлена прагненням зберегти самобутність народної культури.

Етнодизайн, за переконанням А. Бровченка, – це «трансформація елементів національної культури, зокрема декоративно-вжиткового мистецтва (форм, орнаментів, колористики, традиційних технік тощо) у сучасні промислові вироби» [1].

А. Руденченко, розвиваючи твердження А. Бровченка, стверджує, що етнодизайн як один із напрямів сучасного мистецтва став культурним феноменом суспільного буття ХХ ст. і не втрачає своєї актуальності й на початку третього тисячоліття [10, с. 143].

Водночас кандидат архітектури О. Крижанівський дає ширше визначення дефініції етнодизайну. «Етнодизайн – це комплексна міждисциплінарна, проектно-художня діяльність, яка інтегрує в собі природознавчі, технічні, гуманітарні знання, інженерне мислення і спрямована на

формування та промислове вдосконалення предметного оточення людини з високим семіотичним статусом у всіх без винятку сферах життєдіяльності в певних етнічних традиціях» [10, с. 144].

У «Нарисах з історії українського дизайну ХХ століття» за редакцією М. Яковлєва доктор мистецтвознавства М. Станкевич зауважує, що «етнодизайн це не вид чи особливий напрям творчості, а стилістична відміна дизайну» [13, с. 129]. Професор В. Бутенко на II Міжнародному конгресі «Етнодизайн: європейський вектор розвитку і національний контекст» зазначив, що етнодизайн – це духовна категорія, джерело для звернення духовного потенціалу особистості від суто прагматичного до осмислення життя». Згаданий міжнародний форум етнодизайну засвідчив, що українське народне декоративно-прикладне мистецтво і дизайн не відокремлені глухою стіною. Існує можливість і перспективи розвитку вітчизняного дизайну шляхом засвоєння національних етномистецьких ідей і традицій. У своїй доповіді «Етнодизайн: етнокультурне коріння та глобалізаційна крона» доктор філософії, професор Ю. Афанасьєв висловив дискусійну думку, що етнодизайн – це перехідний період, між декоративно-прикладним мистецтвом і національним дизайном. Зі свого боку А. Руденченко зазначає, що етнодизайн, виступаючи посередником між промисловістю і народним мистецтвом, перш за все об'єднує точні й гуманітарні науки, одночасно залучаючи чуттєві здібності та духовність людини [10, с. 145].

Етнодизайн, як багатогранне поняття, формотворення й декор із урахуванням національних традицій, гармонійно інтегрує в собі духовні, культурні, мистецькі, художні, проектні, технічні та етнонаціональні особливості. Етнодизайн – джерело духовного потенціалу особистості, в якому поєдналися традиційне декоративно-вжиткове мистецтво і сучасні промислові технології.

Яскравим проявом українського етнодизайну є ремісничя діяльність митців і художників декоративно-прикладного мистецтва, народні художні промисли, які в процесі еволюційного розвитку набули сталих характеристик національного мистецтва. Феномен українського етнодизайну полягає в тому, що напрацьовані народні художні традиції окремих мистецьких родин минулого мають своє відображення і продовження у сучасних виробках. І це не випадково, адже в основі етнодизайну є два фактори розвитку: корисність виробу та його краса, що ґрунтується на традиціях національного мистецтва. З давніх часів праця була єдиним джерелом існування, прояву фантазії, заробітку українців, а виготовлення домашніх якісних ужиткових виробів за законами краси була частиною життєдіяльності людей [14].

Поняття «етнодизайн» ще не до кінця сформульоване науковцями, бо лише недавно стало предметом теоретичних досліджень і наукових дискусій. Але проблема етнодизайну виокремлено у працях А. Бровченка, Л. Корницької, Л. Оршанського, Р. Силка, В. Тименка, які приділяють

провідну увагу навчанню та вихованню на основі національної культури, декоративно-прикладного мистецтва і дизайну у професійній освіті. На думку А. Руденченко, етнодизайн має безпосередній зв'язок із обдарованістю. У різних етносів обдарованість виявлена неоднаковою мірою. Так, за даними зарубіжних учених (Ф. Ганьє, Х. Гарднера, Р. Стернберга) кількісні показники обдарованих індивідів складають від 5% до 20% популяції. Майбутнє належить обдарованим особистостям нового покоління, і викладач має створити для цих студентів сприятливі педагогічні умови, у яких повноцінно виявиться їхній творчий потенціал [10, с. 140].

Етнодизайн розглядають як унікальну практику з позиції етнофутуризму, який надає можливості для трансформації видів декоративно-прикладного мистецтва, а іноді змінює навіть ціннісне ставлення до окремих явищ матеріальної й духовної культури. Рух етнофутуризму виник на межі 80–90-х років ХХ ст. Біля його витоків стояли естонські поети Кауксі Юлле, Карл Мартін Сініярві, Свеен Ківісіднік. Пізніше до цього руху приєдналися науковці з України, Польщі, Америки. Прибічники збереження етнічності в умовах глобалізації вважають, що етнофутуризм допомагає народам зберігати свої давні культури, традиції від знищення [15]. Головна ідея цього напрямку в культурі – це забезпечення майбутнього етнічними культурами. Етнофутуризм реалізується в синтезі специфічно національного і загальносвітового в мистецтві.

У наш час існує стійкий інтерес фахівців до тих сфер народного мистецтва, які спрямовані на створення досконалих естетичних і практичних виробів. Значною мірою цей інтерес зосереджений у сфері декоративно-прикладного мистецтва, об'єкти якого поєднують у собі сукупність естетичних, функціональних, ергономічних і технологічних властивостей. Оригінальною є позиція Й. Ролфа, згідно з якою, за умови зростання інтересу до культур різних етносів, до їхніх історій та цінностей – традиційний орнамент можна віднести до «сировинних ресурсів майбутнього» [9, с. 115].

Проблема визначення етнодизайну має складну, багатозарову структуру. Це обґрунтовує І. Черкесова у дослідженні «Етностиль як засіб культурної самоідентифікації» [16]. Соціокультурна функція дизайну має ґрунтуватися на засадах етнодизайну. Прикладом є Японія, де етнодизайн перейшов у всі сфери побуту і праці. Етнодизайн допоміг японцям у їхній експортній боротьбі та в успішному змаганні з іноземними фірмами на власній землі.

Як справедливо пише Ю. Легенький, «етнодизайн – нова парадигма бачення складного комплексу народної, ремісничої та професійної культури» [10, с. 141]. Етнодизайн має глибокі й сильні коріння. Тому, щоб зрозуміти сутність сучасного етнодизайну, необхідно виявити й охарактеризувати ці коріння – їхню природу, джерельну базу, вектор дії.

Звичайно, першим і найочевиднішим коренем етнодизайну треба назвати його зв'язок із культурними тради-

ціями, художньо-естетичними канонами певних етносів. Попри чимале розмаїття визначень цих понять, серед них можна виділити більш-менш універсальні та продуктивні. До таких можна, зокрема, віднести визначення етносу основоположником теорії етносів А. Широкогоровим, який вважав, що основними ознаками етносу є «єдність походження, мови та укладу життя» [19].

Сучасний етнотдизайн як елемент національної культури України, що містить традиційну звичаєвість і новації, що перебуває на етапі становлення та самовизначення у низці сучасної типології дизайну. Водночас етнотдизайн пробуджує зацікавлення національною «архаїкою» та багато в чому здатен сформувати не тільки візуальний досвід сучасної людини, а й спроможний визначити національний стиль мислення та навчити чуттєвому освоєнню сучасного предметного середовища. Навіть за сучасних умов подібна тенденція поки не є всеохопною та масовою (особливо в південних і східних регіонах України), але стрімко «входить у моду» [12, с. 207].

Огляд попередніх досліджень красномовно говорить про недостатню увагу вітчизняної науки до фахового етнотдизайну. Низка аналітичних оглядів, нарисів, статей із культурології, історії, мистецтвознавства, етнографії та дизайну, присвячених застосуванню етнічних мотивів й етнографіки в окремих видах дизайну, розглядають етнотдизайн із позицій або традиційної, або універсальної культури (В. Білий, В. Даниленко, В. Лісняк, С. Мартинюк, М. Мельник, О. Тканко, О. Слободян, Н. Трегуб, І. Яковець та ін.).

Огляд сучасних підходів до етнотдизайну дає нам можливість сформулювати власне бачення проблеми й підходи до її дослідження. Поділяємо думку щодо розгляду етнотдизайну як феномену сучасної культури, що передбачає вирішення таких дослідницьких завдань: визначення методологічних основ дослідження етнотдизайну, виявлення найважливіших для дослідження аспектів етнофутуризму. Ученими розглядається особлива роль етнотдизайну не тільки в світі мистецтва, але й у науковому середовищі. Також уточнено значущість вивчення етнотдизайну для молодого покоління, підходи до його вивчення. Метою окремих досліджень є спроба розглянути етнотдизайн як науку, методи підходу до його вивчення, позначити важливу роль етнотдизайну в культурі й науці. Етнотдизайн потребує постійного розвитку, модернізації, особливих підходів і прагнення фахівців просуватися в цій сфері [8, с. 115].

«Етностиль у сучасному дизайні на морфологічному рівні представляє особливості конкретного етносу, ідеопластичну проєкцію його міфологічних уявлень. Артефакти стають базою для створення об'єктів в етностилі, яких етнообрази не тільки отримують нове прочитання, але й знаходять друге народження, включаються до ритми сучасності, пов'язують нитки часів і культур, і звертають нашу увагу на мудрість предків, які відчували і переживали Всесвіт як єдиний організм. Образи «етніки» тісно

пов'язані з традиційними уявленнями різних культур Всесвіту і несуть глибоке символічне навантаження. Інтерес до етнічної спадщини обумовлений потребою збагачення візуального світу сучасної людини...» [3].

Етнотдизайн – це багатогранне поняття, формотворення і декор з урахуванням національних традицій, що гармонійно інтегрує в собі духовні, культурні, мистецькі, художні, проєктні, технічні та етнонаціональні особливості [10, с. 142]. Етнотдизайн – джерело духовного потенціалу особистості, в якому поєдналися традиційне декоративно-прикладне мистецтво і сучасні промислові технології. Аналізуючи історичний досвід навчання студентів етнотдизайну, відмічено, що проблема повноцінного використання етнотдизайну не є новою [4].

Висновки з даного дослідження. Уточнюємо формулювання етнотдизайну з педагогічного погляду як виду комплексної міждисциплінарної художньо-проєктної діяльності, що синтезує в собі регіональні традиції художньо-матеріальної культури, сучасні гуманітарні, мистецькі та технічні знання, методи художнього проєктування та технічного конструювання, спрямовується на створення етноткультурного предметного середовища, естетично оцінюваного як цілісне та гармонійне.

Перспективи подальших розвідок. Саме риси національної культури роблять нас не схожими на інших і дозволяють ідентифікувати матеріальні та духовні форми буття людини нашого інформаційного суспільства й продовжувати дослідження на основі збереження і примноження елементів нематеріальної культурної спадщини в результаті етнотдизайнерської діяльності.

Список використаних джерел

1. Бровченко А. І. Формування фахової компетентності з основ етнотдизайну у майбутніх учителів трудового навчання : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2011. 21 с.
2. Бутенко В. Г., Бутенко Н. І. Інтерпретація естетичної культури особистості. *Концептуальні проблеми розвитку мистецької освіти* : матеріали VIII регіон. наук.-практ. семінару. Хмельницький, 2020. С. 24–28.
3. Даниленко В. Я. Український дизайн крізь призму селянської та урбаністичної культури українців. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2004. № 8. С. 47–56.
4. Донцов О. Картографування нематеріальної культурної спадщини України в інформаційному забезпеченні туризму проблеми безперервної географічної освіти і картографії. *Проблеми безперервної географічної освіти і картографії*. 2018. Вип. 28. С. 4–10.
5. Дутчак О. І. Нематеріальна культурна спадщина ЮНЕСКО в Україні: перспективи використання в індустрії туризму. *Карпатський край*. 2017. № 1 (9). С. 165–170.
6. Івченко А. О. Тлумачний словник української мови. Харків : Фоліо, 2006. 766 с.
7. Корницька Л. А. Використання елементів етнотдизайну у підготовці фахівців швейного профілю. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2008. № 4. С. 82–92.
8. Розвиток творчої особистості в умовах екологічної кризи : наук.-метод. посіб. : у 2 ч. / за наук. ред.: О. В. Киричука, В. В. Рибалки. Київ : Ін-т психології АПН України, 1993. Ч. 1: Результати експеримент. і наук.-практ. досліджень. 124 с.
9. Розенсон І. А. Основы теории дизайна : учебник для вузов. Санкт-Петербург : Питер, 2006. 219 с.
10. Руденченко А. А. Етнотдизайн як міждисциплінарний феномен створення творчого освітнього простору. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2014. № 10, ч. 3. С. 140–146.
11. Сагач Г. М. Скарби краси : монографія. Київ : КВІЦ, 2019. 296 с.
12. Світлична О. Етнографічні інтерпретації у творчості молодих вітчизняних фахівців графічного дизайну. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2016. Вип. 30. С. 207–216.

13. Станкевич М. Є. Протодизайн, концепції і морфологія дизайну. *Нариси з історії українського дизайну XX століття* : зб. статей / Ін-т проблем сучасного мистецтва НАМ України ; за заг. ред. М. І. Яковлева. Київ : Фенікс, 2012. С. 122–131.
14. Тименко В. П. Початкова дизайн-освіта: теорія і практика формування конструктивних умінь особистості : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2010. 380 с.
15. Хейнапуу А. Кривая этнофутуризма идет в бесконечность : перевод из газеты Eesti Ekspress. URL: <http://www.suri.ee/etnofutu/texts/krivaja.html>.
16. Черкесова І. Г. Етностиль як засіб культурної самоідентифікації. *Етнодизайн. Європейський вибір розвитку і національний контекст* : зб. наук. праць / гол. ред. М. І. Степаненко, відп. ред. Є. А. Антонович, В. П. Титаренко та ін. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2015. Кн. 2. С. 110–116.
17. Чумаченко М. П. Этнодизайн и методы его проектирования в современных текстильных изделиях. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*. 2014. II(6). Issue: 36. URL: www.seanewdim.com.
18. Яковенко М. Л. Дизайн як сучасна форма вираження естетичного початку в культурі. *Східноукраїнський національний університет ім. Володимира Даля*. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-text-12063.html>.
19. Shirokogoroff S. M. Die Grundzuge der Theorie vom Ethnos : ubersetzt von C.A. Schmitz. Kultur. Frankfurt, 1963.

References

1. Brovchenko, A. I. (2011). *Formuvannia fakhovoi kompetentnosti z osnov etnodyzainu u maibutnikh uchyteliv trudovoho navchannia [Formation of professional competence in the basics of ethnic design in future teachers of labor education]*. (Extended abstract of PhD diss.). Kyiv [in Ukrainian].
2. Butenko, V. H., & Butenko, N. I. (2020). Interpretatsiia estetychnoi kultury osobystosti [Interpretation of aesthetic culture of personality]. In *Conceptualni problemy rozvytku mystetskoï osvity [Conceptual problems of art education development]*: materialy VIII rehionalnogo naukovo-praktychnoho seminaru (pp. 24–28). Khmelnytskyi [in Ukrainian].
3. Danylenko, V. Ia. (2004). Ukrainyskiy dyzain kriz pryizmu selianskoi ta urbanistychnoi kultury ukrainsiv [Ukrainian design through the prism of peasant and urban culture of Ukrainians]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv [Bulletin of the Kharkiv State Academy of Design and Arts]*, 8, 47–56 [in Ukrainian].
4. Dontsov, O. (2018). Kartohrafuvannia nematerialnoi kulturnoi spadshchyny Ukrainy v informatsiinomu zabezpechenni turyzmu problemy bezpererвної heohrafichnoi osvity i kartohrafii [Mapping of the intangible cultural heritage of Ukraine in the information support of tourism the problem of continuous geographical education and cartography]. *Problemy bezpererвної heohrafichnoi osvity i kartohrafii [Problems of continuing geographical education and cartography]*, 28, 4–10 [in Ukrainian].
5. Dutchak, O. I. (2017). Nematerialna kulturna spadshchyna YuNESKO v Ukraini: perspektyvy vykorystannia v industrii turyzmu [Intangible cultural heritage of UNESCO in Ukraine: prospects for use in the tourism industry]. *Karpatyskiy kraj [Carpathian region]*, 1 (9), 165–170 [in Ukrainian].
6. Ivchenko, A. O. (2006). *Tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy [Explanatory dictionary of the Ukrainian language]*. Kharkiv: Folio [in Ukrainian].
7. Kornyska, L. A. (2008). Vykorystannia elementiv etnodyzainu u pidhotovtsi fakhivtsiv shveinoho profilu [The use of elements of ethnic design in the training of sewing professionals]. *Pedahohika i psykholohiia profesiinoï osvity [Pedagogy and psychology of vocational education]*, 4, 82–92 [in Ukrainian].
8. Kyrychuk, O. V., & Rybalky, V. V. (Eds.). (1993). *Rozvytok tvorchoi osobystosti v umovakh ekolohichnoi kryzy [Development of creative personality in the conditions of ecological crisis]: nauk.-metod. posib. (P. 1: Rezultaty eksperymentalnykh i naukovo-praktychnykh doslidzhen)*. Kyiv: In-t psykholohii APN Ukrainy [in Ukrainian].
9. Rozenson, Y. A. (2006). *Osnovu teoryi dyzainu [Fundamentals of design theory]: uchebnyk dlia vuzov*. Sankt-Peterburg: Pyter [in Russian].
10. Rudchenchenko, A. A. (2014). Etnodyzain yak mizhdystyplinaryni fenomen stvorennia tvorchoho osvitnoho prostoru [Ethnodelign as an interdisciplinary phenomenon of creating a creative educational space]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia [Problems of modern teacher training]*, 10 (Is. 3), 140–146 [in Ukrainian].
11. Sahach, H. M. (2019). *Skarby krasy [Beauty treasures]: monohrafiia*. Kyiv: KVITS [in Ukrainian].
12. Svitlychna, O. (2016). Etnohrafichni interpretatsii u tvorchosti molodykh vchytzianiykh fakhivtsiv hrafnchnoho dyzainu [Ethnographic interpretations in the works of young domestic graphic design specialists]. *Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv [Bulletin of the Lviv National Academy of Arts]*, 30, 207–216 [in Ukrainian].
13. Stankeyvych, M. Ie. (2012). Protodyzain, kontseptsii i morfologiia dyzainu [Protodelign, design concepts and morphology]. In M. I. Yakovlieva (Ed.), *Narysy z istorii ukrainskoho dyzainu XX stolittia [Essays on the history of Ukrainian design of the XX century]*: zb. statei (pp. 122–131). Kyiv: Feniks [in Ukrainian].
14. Tymenko, V. P. (2010). *Pochatkova dyzain-osvita: teoriia i praktyka formuvannia konstruktivnykh umin osobystosti [Primary design education: theory and practice of forming constructive personality skills]*: monohrafiia. Kyiv: Pedahohichna dumka [in Ukrainian].
15. Kheinapuu, A. *Kryvaia etnofuturyzma ydet v beskonechnost [The curve of ethnofuturism goes to infinity]*. Retrieved from <http://www.suri.ee/etnofutu/texts/krivaja.html> [in Ukrainian].
16. Cherkesova, I. H. (2015). Etnostyl yak zasib kulturnoi samoidentyfikatsii. Etnodyzain [Ethnic style as a means of cultural self-identification]. In Ye. A. Antonovych, & V. P. Tytarenko (Eds.), *Yevropeyskiy vybir rozvytku i natsionalnyi kontekst [Ethnodelign. European choice of development and national context]*: zb. nauk. prats (B. 2, pp. 110–116). Poltava: PNPU imeni V. H. Korolenka [in Ukrainian].
17. Chumachenko, M. P. (2014). Etnodyzain y metodu eho proektyrovannia v sovremennukh tekstylnukh yzdelyakh [Ethno design and methods of its design in modern textiles]. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*, II (6), is. 36. Retrieved from www.seanewdim.com. [in Russian].
18. Yakovenko, M. L. Dyzaïn yak suchasna forma vyrazhennia estetychnoho pochatku v kulturi [Yak design is the shape of the twist of the aesthetic ear in culture]. *Skhidnoukrainskiy natsionalnyi universytet im. Volodymyra Dalia [East Ukrainian National University named after Vladimir Dahl]*. Retrieved from <http://www.info-library.com.ua/books-text-12063.html> [in Ukrainian].
19. Shirokogoroff, S. M. (1963). *Die Grundzuge der Theorie vom Ethnos (Ubersetzt von C.A. Schmitz)*. Kultur. Frankfurt [in German].

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 14.02.2021